

НАСЕЛЕНИЕ И ДЕМОГРАФСКИ ПРОЦЕСИ В ОБЛАСТ РУСЕ ПРЕЗ 2022 ГОДИНА

Демографска ситуация в област Русе през 2022 година:

- Продължава процесът на намаляване и застаряване на населението;
- Намалява броят на живородените деца;
- Намалява броят на умрелите лица;
- Увеличава се детската смъртност;
- Намалява броят на сключените граждански бракове и бракоразводите.

1. Брой и структури на населението

В резултат на демографските и миграционни процеси в края на 2022 г. изчисленото население на област Русе е 189 623 души. В сравнение с предходната година населението е намаляло с 2 691 човека или с 1.4 %.¹

В общия брой на населението жените са повече (52.2%) или на 1000 мъже се падат 1093 жени.

Към 31.12.2022 г. в градовете живеят 147 603 души или 77.8% от населението на областта, а в селата – 42 020 души (22.2%).

Към края на 2022 г. населените места в област Русе са 83, от които 9 са градове и 74 села. В 8 села или 9.6% от всички населени места живеят по-малко от 100 души.

Продължава процесът на застаряване на населението, който се изразява в увеличаване на средната възраст на населението.

Към 31.12.2022 г. относителният дял на лицата на 65 и повече навършени години е 26.7% (50 570) от населението на областта. Процесът на остаряване е по-силно изразен при жените, отколкото при мъжете. Относителният дял на жените на възраст 65 и повече години е 31.1%, а на мъжете – 21.8%. Тази разлика се дължи на по-високата смъртност сред мъжете и като следствие от нея – по-ниската средна продължителност на живота при тях.

Към 31.12.2022 г. децата до 15 години са 12.4% (23 485) от общия брой на населението.

Към 31.12.2022 г. **общият коефициент на възрастова зависимост** (отношението на лицата под 15 и на 65 и повече години на 100 лица от населението във възрастовата

¹ За всички сравнения с предходната година е използвано ревизирано население към 31.12.2021 г., което е изчислено като към броя на населението от Преброяването към 07.09.2021 г. са добавени данните за естественото и механично движение на населението до 31.12.2021 година.

група 15-64 навършени години) е 64.1%. В градовете това съотношение е по-благоприятно – 59.9%, отколкото в селата – 80.5%.

Промените във възрастовата структура на населението се изразяват в продължаващия процес на остаряване, което естествено води до нарастване на показателя за средна възраст на населението.

През 2022 г. средната възраст за областта е 47.4 години. Процесът на остаряване се проявява както в селата, така и в градовете, като в селата средната възраст на населението е по-висока в сравнение с тази в градовете. В градовете този показател има стойност 46.2 години, а в селата той е 51.3 години.

Тенденцията на остаряване на населението води до промени в неговата основна възрастова структура – разпределение на населението под, във и над трудоспособна възраст.

Влияние върху обхвата на населението във и над трудоспособна възраст оказва както остаряването на населението, така и законодателните промени в определянето на възрастовите граници на населението при пенсиониране.²

Население под, във и над трудоспособна възраст в област Русе към 31.12

(%)

Години	Възrastови групи		
	под трудоспособна възраст	в трудоспособна възраст	над трудоспособна възраст
2010	13.1	62.7	24.3
2011	12.8	60.9	26.3
2012	12.9	61.1	26.0
2013	13.0	61.1	25.9
2014	13.2	60.5	26.3
2015	13.3	60.2	26.5
2016	13.3	60.1	26.6
2017	13.5	59.7	26.8
2018	13.6	59.5	27.0
2019	13.6	59.2	27.2
2020	13.7	59.3	27.0
2021	13.8	59.6	26.6
2022	13.3	57.2	29.5

Населението в трудоспособна възраст към края на 2022 г. е 57.2% от цялото население на областта.

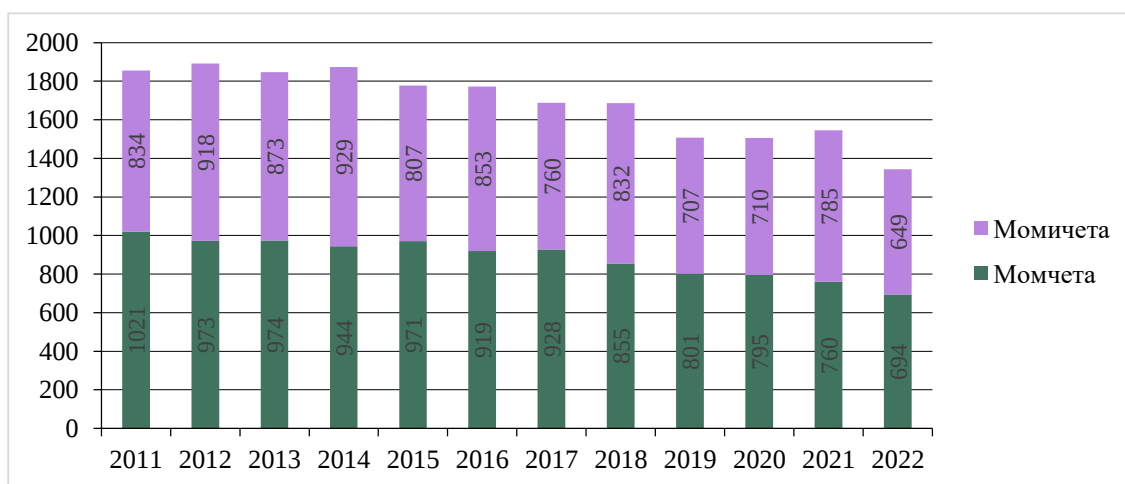
Възпроизводството на трудоспособното население се характеризира чрез **коефициента на демографско заместване**, който показва съотношението между броя на влизащите в трудоспособна възраст (15-19 години) и броя на излизащите от трудоспособна възраст (60-64 години). Към 31.12.2022 г. това съотношение е 57.3.

² При изчисляване на населението в трудоспособна възраст за 2022 година са включени мъжете на възраст от 16 до навършени 64 години и пет месеца и жените на възраст от 16 до навършването на 61 години и десет месеца.

2. Раждаемост на населението

През 2022 г. **броят на живородените деца в област Русе е 1 343**. Относителният им дял от общия брой за страната е 2.4%. **Коефициентът на обща раждаемост** (броят живородени деца на 1 000 души от средногодишния брой на населението през годината) **в Русенска област през 2022 г. е 7.0‰**, като през 2021 г. е бил 7.3‰. През 2022 г. три области са с по-нисък коефициент – Видин, Перник и Смолян, а с най-висок традиционно е област Сливен - 12.2‰.

Фиг. 1. Живородени в област Русе по години и пол

Броят на живородените момчета в областта е 694, а живородените момичета са 649.

През 2022 г. **броят на живородените извънбрачни деца в област Русе е 779**, или 58.0% от живородените. В сравнение с предходната година относителният им дял се увеличава с 0.8 процентни пункта.

Към 31.12.2022 г. броят на жените във фертилна възраст (15-49 години) е 34 850. **Тоталният коефициент на плодовитост** (средният брой живородени деца, които би родила една жена през целия си фертилен период съобразно повъзрастовата плодовитост през отчетната година) **за 2022 г. в областта е 1.60 деца** при среден за страната 1.78 деца. С по-ниска стойност на показателя в страната са област Смолян – 1.33, София (столица) – 1.51 и област Перник - 1.53. За сравнение през 2021 г. тоталният коефициент на плодовитост за област Русе е бил 1.40 деца.

През 2022 г. **средната възраст на майката при раждане на дете за област Русе е 29.5 години**, а при раждане на първо дете - 27.6 години.

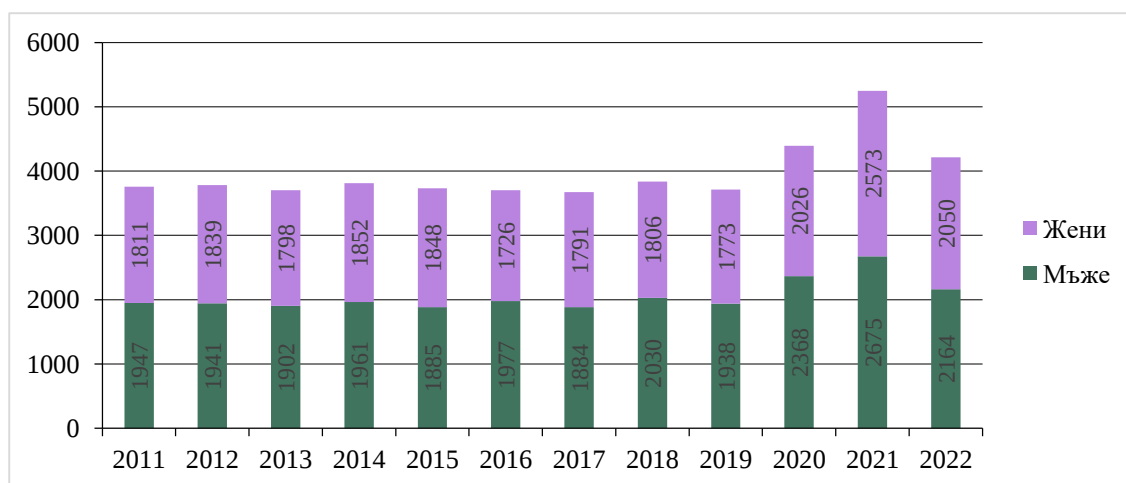
Най-голям процент от ражданията – 57.2% са на жените във възрастта от 25 до 34 години, 6.8% от родилите се през годината са от майки, ненавършили 20 години, а 3.7% са децата на жените, родили над 40 годишна възраст.

През 2022 г. са регистрирани общо 5 мъртвородени деца при 7 за 2021 година.

3. Смъртност на населението

През 2022 г. броят на умрелите лица в област Русе е 4 214 (фиг. 2). От тях 2 164, или 51.4%, са мъже, а 2 050 или 48.6%, са жени. Съотношението по пол на умрелите лица е 947 жени на 1 000 мъже. Умрелите лица в градовете на област Русе са 2 788 и формират 66.2% от всички умрели лица в областта през 2022 година.

Фиг. 2. Умрели в област Русе по години и пол

Коефициентът на обща смъртност през 2022 г. в област Русе е 22.1‰ и намалява спрямо 2021 година с 2.8 процентни пункта. Смъртността при мъжете (23.7‰) продължава да бъде по-висока от тази при жените - 20.6‰.

Умирания по пол и възраст в област Русе

(Брой)

Възраст	Общо		
	всичко	мъже	жени
Област Русе	4214	2164	2050
0 - 14	17	11	6
15 - 64	759	523	236
65 +	3438	1630	1808

Коефициентът на преждевременна смъртност, представляващ относителния дял на умрелите лица на възраст под 65 години от общия брой на умиранията, за 2022 г. е 18.4%, съответно 24.7% при мъжете и 11.8% при жените.

През 2022 год. починалите деца на възраст до една навършена година са 11 (8 момчета и 3 момичета).

Коефициентът на детска смъртност в област Русе е 8.2‰, а за сравнение през 2021 год. е бил 5.8‰. При момчетата смъртността е 11.5‰, а при момичетата - 4.6‰.

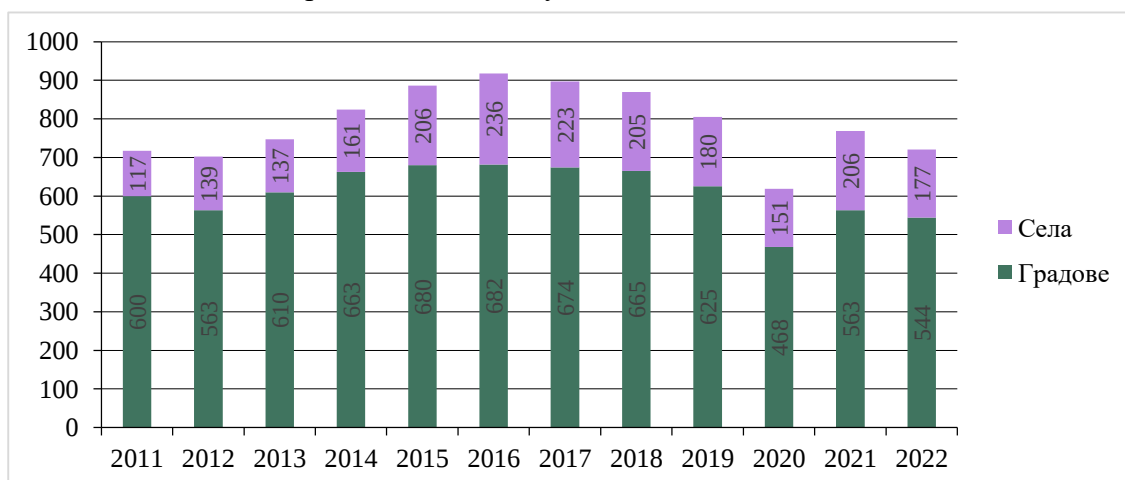
Коефициенти на обща, детска и преждевременна смъртност в област Русе

Години	Обща смъртност - на 1 000 души от населението	Детска смъртност - на 1 000 живородени	Преждевременна смъртност - %
2011	16.0	9.7	20.8
2012	16.2	7.9	20.5
2013	16.0	7.0	21.8
2014	16.7	8.5	21.5
2015	16.5	6.7	19.7
2016	16.5	6.8	20.3
2017	16.5	9.5	20.3
2018	17.4	5.9	19.8
2019	17.1	6.0	19.6
2020	20.5	2.0	18.6
2021	24.9	5.8	18.3
2022	22.1	8.2	18.4

4. Брачност

През 2022 г. броят на сключените бракове в област Русе е 721, или с 48 по-малко от предходната година. В градовете на областта са регистрирани 544 юридически брака, или около 3/4 от всички бракове през годината (фиг. 3).

Фиг. 3. Сключени бракове в област Русе по години и местоживеене

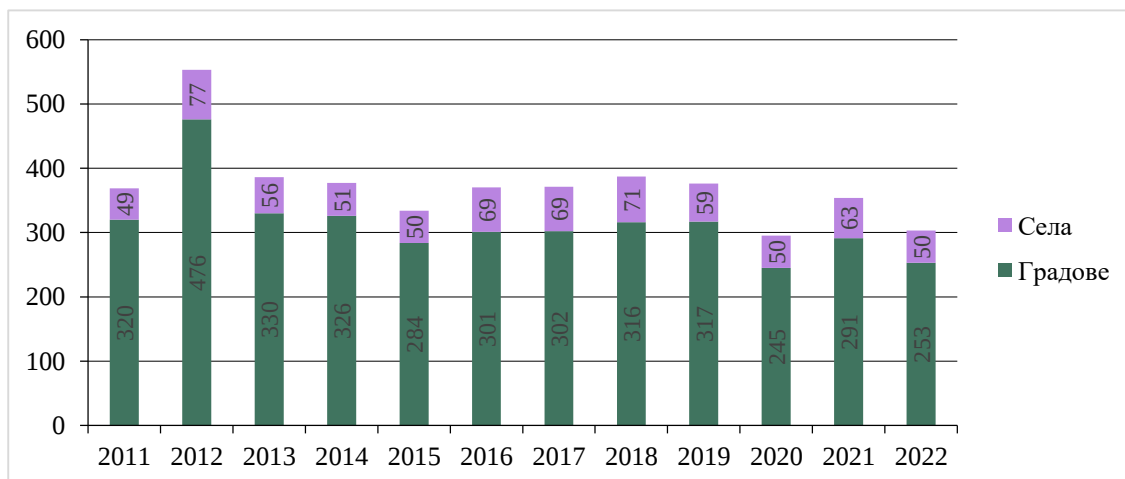

Коефициентът на брачност за област Русе през 2022 г. е 3.8‰ и се увеличава спрямо 2021 година с 0.2 процентни пункта. Брачността в градовете е 3.7‰, а в селата - 4.1‰. За страната общият коефициент на брачност е 4.0‰, като в градовете е 4.0‰, а в селата – 4.1 ‰.

5. Бракоразводност

През цялата 2022 г. в област Русе са прекратени общо **303 юридически брака при 354** за предходната година. В градовете разводите са 253, а в селата – 50 (фиг. 4).

Фиг. 4. Прекратени бракове в област Русе по години и местоживееене

За 2022 г. коефициентът на бракоразводност за област Русе е **1.6‰** при 1.7‰ за предходната година. Бракоразводността в градовете е 1.7‰, а тази в селата е 1.2‰.

6. Естествен прираст на населението

Разликата между живородените и умрелите представлява естествения прираст на населението. В ретроспективен план за доста дълъг период от време демографското развитие на област Русе се характеризира с отрицателен естествен прираст. В резултат на него през 2022 г. **населението на областта намалява с 2 871 лица**.

Намалението на населението, изразено чрез коефициента на естествен прираст, (разликата между броя на живородените и броя на умрелите на 1 000 души от средногодишния брой на населението) за 2022 г. е -15.1‰, съответно -11.7‰ в градовете и -26.7‰ в селата. През 2022 г. всички области в страната имат отрицателен естествен прираст.

7. Механично движение на населението, механичен прираст

Броят и структурите на населението се определят от размерите и интензивността на неговото естествено и механично (миграционно) движение.

Съществено влияние върху броя и структурите на населението оказва механичният прираст (нетното салдо от вътрешната и външна миграция), който се формира като разлика между броя на заселилите се и изселилите се от областта.

През 2022 г. в резултат на вътрешната и външната миграция **населението на област Русе бележи ръст от 180 лица**. Заселените в област Русе лица са 3 565, от които 788 – заселили се от чужбина. Изселените от областта са 3 385 души, от които 425 са заминали за чужбина. От преселващите се в страната 2 777 са заселените в област Русе, от които 1 465 са се преселвали в рамките на областта. Коефициентът на механичен прираст за областта е 1.0‰.

Методологични бележки

Броят и структурите на населението към края на всяка година се изчисляват на базата на данните от предходната година и данните за естественото и механичното движение на населението през текущата година. В годините на преброяванията се правят преизчисления на населението в края на съответната година. Оценката на населението към 31.12.2022 г. отразява промените в броя и структурите на населението, регистрирани при Преброяване 2021.

При изчисляване на демографските показатели се използва съвкупността на средногодишното население. Средногодишният брой на населението е средна аритметична величина от изчисленото население към края на предходната и края на отчетната година. За населението към 31.12.2021 г. е използвано ревизирано население, изчислено на база на данните от Преброяване на населението и жилищния фонд към 07.09.2021 г. и естественото и механично движение на населението до 31.12.2021 г.

Налице е прекъсване в динамичния ред за всички коефициенти през 2022 г. поради наличието на нова оценка на населението на база данните от Преброяване 2021.

Източник на данните за броя и структурите на населението е Статистическият регистър на населението, поддържан от Националния статистически институт. Източник на данните за естественото и механичното движение на населението (раждания, умирения, бракове, разводи, вътрешна миграция) е Единната система за гражданска регистрация и административно обслужване на населението. Те се регистрират чрез документите образци ЕСГРАОН - ТДС: съобщение за раждане, съобщение за сключен граждански брак, съобщение за прекратен граждански брак, съобщение за смърт и адресна карта за промяна на настоящ адрес.

Източник на данните за външната миграция са Единната система за гражданска регистрация и административно обслужване на населението, образец ЕСГРАОН - ТДС: адресна карта за промяна на настоящ адрес; Националната агенция за приходите; Националният осигурителен институт; Министерството на вътрешните работи; Оценки на емиграционните потоци.

ТЕРИТОРИАЛНО СТАТИСТИЧЕСКО БЮРО - СЕВЕР
ОТДЕЛ „СТАТИСТИЧЕСКИ ИЗСЛЕДВАНИЯ - РУСЕ“

Данните за броя на населението и за настъпилите демографски събития в териториален разрез са представени според административно-териториалното устройство на страната към 31.12. на съответната година (населени места, общини, области) и статистически райони по настоящ адрес. Това е адресът, който отговаря на документално заявеното местоживее на лицето.

Възрастта на населението в края на годината е изчислена към 31.12. в навършени години. Възрастта на лицата при настъпване на демографско събитие се изчислява в навършени години въз основа на датата на раждане и датата на съответното събитие, т.е. възрастта, която лицата са достигнали при настъпване на събитието.